

[eu och facket]

Lex Laval slutgiltigt antagen av riksdagen

Onsdagen den 24 mars antogs Lex Laval av riksdagen. Med fem rösters övertikt beslöt den borgerliga majoriteten att godkänna regeringens antifackliga förslag.

Tre veckor tidigare, torsdagen den 4 mars, debatterade riksdagen Lex Laval, dvs. regeringens förslag om villkor för stridsåtgärder för fackliga organisationer i samband med att ett utländskt företag som inte är etablerat i Sverige utför verksamhet här med egna anställda. Kontentan av den många timmar långa och stundtals fräna debatten blev att beslut i kammaren sköts upp till veckan därpå.

Utan vidare debatt beslöt riksdagen onsdagen den 10 mars att godkänna den borgerliga majoritetens i arbetsmarknadsutskottets betänkande som i princip är identiskt med arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorins proposition och att avvisa de rödgröna oppositionspartierna reservation med avslagsyrkande. Röstsiffrorna var 152 mot 144.

Den borgerliga majoriteten avsåg dessutom ett antal andra reservationer från de rödgröna partierna, bland annat om att Sveriges ska ratificera ILO:s konvention nr 94 (om krav på kollektivavtal vid offentlig upphandling).

Men den 2 respektive 3 mars hade de kommit in två skriftliga yrkanden den rödgröna oppositionen på att lagförslagen ska vila i minst 12 måna-

der eftersom det enligt dem strider mot den grundlagskyddade föreningsrätten. Den borgerliga majoriteten röstade emot detta yrkande, men eftersom det enligt regeringsformen krävs 5/6-delsmajoritet var talmannen tvungen att skicka frågan till konstitutionsutskottet för en prövning om lagförslagen innebär en inskränkning av den grundlagskyddade föreningsrätten.

Eftersom ärendet är juridiskt komplicerat så skickade konstitutionsutskottet den 11 mars frågan vidare till Lagrådet som granskar viktiga lagförslag innan de behandlas av riksdagen.

Den 16 mars kom Lagrådets yttrande. Det anser att de fackliga stridsåtgärderna inte kan anses ingå bland de fri- och rättigheter som gör det möjligt att skjuta upp lagen. "Enligt Lagrådets mening innehåller lagförslagen inte någon bestämmelse som självständigt i förhållande till begränsningen av rätten att vidta stridsåtgärder medför att det särskilda beslutsförfarandet i 2 kap. 12 § tredje stycket RF är tillämpligt."

Socialdemokraterna och Miljöpartiet accepterar lagrådets juridiska bedömning men anser att lagen är alldeles för långtgående. Vänsterpartiet står fast vid att propositionen är ett ingrepp i den grundlagskyddade föreningsfriheten.

Försöken från oppositionen att med hjälp av grundlagen få lagförslaget med anledning av Lavaldomen att vila i tolv månader misslyckades således. Den 24 mars antogs Lex Laval slutgiltigt av riksdagen. Med 140 röster mot 135.

Lex Laval börjar gälla den 15 april 2010.

Gösta Torstenson

Bli med i Folkrörelsen Nej till EU:s Fackliga Nätverk

Lavaldomen och EU:s utstationeringsdirektiv visar att EU är ett allvarligt hot mot den svenska arbetsmarknadsmodellen med konflikträtt och kollektivavtal, eller med andra ord ett grundskott mot de landvinningar som svensk fackföreningsrörelse gjort de senaste hundra åren.

Lissabonfördraget, den nya EU-grundlagen, innebär inget skydd för de fackliga rättigheterna såsom det hävdas från LO-ledningen och andra EU-entusiaster. Tvärtom så innebär Lissabonfördraget i praktiken att Lavaldomen och andra antifackliga EU-domar grundlagsfästs, dvs. de blir cementerade och opåverkbara för politiska beslutsfattare.

Och, som vanligt i EU-sammanhang, det kommer mera. Riksdagen har införlivat EU:s tjänstedirektiv i svensk lagstiftning, vilket medför att låglönekonkurrensen kommer att breda ut sig än mer. Regeringen har tillsatt en utredning med uppdrag att föreslå hur EU:s bemanningdirektiv ska implementeras i svensk lagstiftning. EU-kommissionen planerar ett säsongsarbetardirektiv som enligt LO:s Wanja Lundby-Wedin öppnar för "en total avreglering av arbetsmarknaden".

För att bjuda motstånd mot denna förödande utveckling har Folkrörelsen Nej till EU initierat ett tvärfackligt nätverk, Folkrörelsen Nej till EU:s Fackliga Nätverk. Det är öppet för dig som är fackligt aktiv [eller bara medlem] och EU-kritisk. Det kostar ingenting och du behöver inte vara

medlem i Folkrörelsen Nej till EU [men det är inget hinder].

Nätverkets syfte är utbyte av information, kunskapsuppbyggnad samt att anordna och samordna olika aktiviteter. Nätverket har startat som en mejlgrupp för informationsspridning och med att producera ett digitalt nyhetsbrev. Det kommer också att beredas utrymme för nätverket på hemsidan www.nejtill.eu.se. Efterhand avser vi att anordna seminarier, hearingar, studiecirklar etc. Nätverket avser också att etablera kontakt och samarbete med andra fackligt inriktade EU-kritiska organisationer, såsom Fagbevaegelsen Mod Unionen i Danmark, Trade Unionists Against the EU Constitution i England och Nei til EU:s Faglig utvalg i Norge.

Nätverket administreras av Gösta Torstensson, Folkrörelsen Nej till EU [och passiv medlem i Kommunal]. Du som vill bli med i nätverket mejlar gosta.torstensson@nejtill.eu.se.

Eva Anderzon, Kommunalarbetareförbundet
Jan-Erik Gustafsson, Fackförbundet ST
Jannika Fahlander, Handelsanställdas Förbund
Jannis Konstantis, Fackförbundet Seko
Kent Wahlberg, Livsmedelsarbetareförbundet
Maria Pohn, Vårdförbundet
Mats Norrstad, Lärarförbundet
Pie Blume, Fackförbundet Unionen
Minna Pyykölä, Journalistförbundet
Patrik Ljunggren, Transportarbetareförbundet
Peter Lilja, Industrifacket Metall
Rolf Axelsson, Hamnarbetareförbundet
Magnus Renman, Fackförbundet GS
Lars Lundberg, Byggnadsarbetareförbundet

Kampen mot Lavaldomen fortsätter

Föga förvånade kom konstitutionsutskottets borgerliga majoritet fram till att det inte finns några juridiska hinder för riksdagen att anta den av regeringen föreslagna Lex Laval. Onsdagen den 24 mars beslutade riksdagen med röstsiffrorna 140 mot 135 att godkänna de föreslagna lagändringarna.

Enligt Lex Laval kommer fackförbunden inte tillåtas tvinga gästande företag att betala samma löner och villkor som svenska löntagare har. Det blir endast tillåtet att kräva minimilön och vissa andra minimivillkor. Kan det utländska företaget visa, genom ett kollektivavtal eller lagstiftad minimilön i hemlandet, att minimikraven uppfylls har facket inte rätt att kräva kollektivavtal eller vidta konfliktåtgärder.

Dessutom innebär Lex Laval att Lex Britannia, som ger facken konflikträtt för att tvinga fram svenska kollektivavtal, i praktiken ska avskaffas. Lex Britannia tillkom i början av 1990-talet efter att Sjöfolksförbundets blockad mot det utlandsflaggade fartyget Britannia förklarats ogiltig av domstol. Lex Britannia gjorde det möjligt för facket att tillgripa stridsåtgärder mot ett utländskt företag i syfte att driva igenom ett svenskt avtal.

Lex Laval innebär ett dräpshot mot den svenska fackföreningsrörelsen och ett grundskott mot den svenska kollektivavtalsmodellen. Förslaget röjer väg för låglönekonkurrens och utnyttjande av underbetald arbetskraft från andra EU-länder i Sverige. I förlängningen hotar detta alla löntagares löner och arbetsvillkor i Sverige.

MEN ÄVEN OM RIKSDAGEN NU HAR GODKÄNT de av regeringen föreslagna lagändringar, betyder det inte att striden om Lavaldomen är tillända.

För det första är det så att de lagändringarna som nu kommer att gälla från den 15 april, förr eller senare kommer att prövas i EU-domstolen i ett fall snarlikt det så kallade Lavalfallet. Det är inte säkert att den EU-domstolen finner att Lex Laval är tillräckligt för att svensk lagstiftning ska harmonisera med EU-rätten. Det är till exempel inte uteslutat att den allsmäktiga domstolen i Luxemburg inte kommer att godta kollektivavtalsreglerade minimilöner, utan ställer krav på lagreglerade minimilöner eller

allmängiltigförklarade kollektivavtal. Ett annat exempel är att Lex Laval överlåter till de fackliga organisationerna att kontrollera om de gästande företagen tillämpar villkor som är i nivå med den hårda kärnan av villkor, till exempel minimilön, som kommer att gälla i Sverige. Det är inte uteslutat att EU-domstolen underkänner denna ordning och istället kräver att det är den svenska staten som ska ansvara för denna kontroll.

För det andra har de rödgröna oppositionspartierna gång efter annan uttalat att den borgerliga alliansregeringen har gått längre än vad Lavaldomen kräver och lovat att de kommer att riva upp Lex Laval om de kommer i regeringsställning efter höstens val, och tillsätta en ny utredning vars resultat får man anta inte kommer att vara lika fackföreningsfientligt. Det blir en grannlaga uppgift.

– NU NÄR RIKSDAGEN HAR RÖSTAT IGENOM den borgerliga Lavallagen återstår bara att skriva om lagen, vilket socialdemokraterna har lovat att göra om de vinner valet i höst. Därmed blir Lavalfrågan en valfråga i riksdagsvalet, säger Byggnads ordförande Hans Tilly i en kommentar till riksdagsbeslutet.

– Det bästa hade givetvis varit om Lavallagen inte hade kommit till, men det är bra att Lavallproblematiken nu blir en valfråga. Det tydliggör alternativen i svensk politik. För Byggnads är det oacceptabelt att en regering som säger sig försvara den svenska modellen genomför denna politik. Inte ens EU-domstolen begär att svensk lagstiftning ska begränsa fackets rätt att sluta avtal.

Hans Tilly anser att Lavaldomen begränsar de villkor facket kan kräva för att utländska arbetare ska få rätt villkor, men att regeringen i Lex Laval går ett steg längre, den försvårar fackets möjligheter att teckna avtal med utländska företag.

– Om det utländska företaget kan visa ett kollektivavtal från hemlandet ska det gälla. Facket tvingas acceptera utländska kollektivavtal och anställningsavtal. Detta trots att vi i verkligheten ofta stöter på företag som kör med dubbel bokföring. Företaget visar upp ett avtal som innehåller rätt lönenivåer, medan man i byrålådan har ett annat avtal som de anställda tvingas skriva på med lägre lönenivåer. I praktiken innebär det att man skapar ett kryphål som gör det möjligt för oseriösa företag att dumpa löner, menar Hans Tilly.

Gösta Torstensson

Att spela rysk roulett med den svenska modellen

Vid lunchtid torsdagen den 4 mars hade ett par hundra personer samlats på Mynttorget utanför Riksdagshuset i Stockholm för att protestera mot högeralliansens förslag till Lex Laval, dvs. ändringar i medbestämmandelagen och utstationeringslagen som medför att fackförbundens möjligheter att upprätthålla principen om lika lön för lika arbete kommer att undermineras.

I ett eldigt tal som värmde de församlade protestanterna i den bitande vinterkylan fördömde LO:s ordförande Wanja Lundby-Wedin högeralliansens lagförslag och hälsade de rödgröna oppositionspartiernas försök att stoppa lagändringarna alternativt löfte att riva upp dem i händelse av ett regeringsskifte efter höstens riksdagsval och att tillsätta en ny utredning om vilka lagändringar som riksdagen ska genomföra till följd av Lavaldomen.

Som för att gardera sig för att en omstöpt Lex Laval av rödgrön modell inte kommer att kunna garantera den svenska arbetsmarknadsmodellen, dvs. att det på svenska arbetsplatser ska vara svenska kollektivavtal som gäller och att fackförbunden har laglig rätt vidta konfliktåtgärder för att genomdriva svenska kollektivavtal, krävde Lundby-Wedin i sitt tal att EU:s utstationeringsdirektiv [som ligger till grund för den svenska utstationeringslagen] ska omförhandlas och förändras på det att den svenska kollektivavtalsmodellen inte äventyras. Svaret blev rungande applåder från åhörarna. Vem vill inte rädda den svenska modellen?

TVÅ DAGAR TIDIGARE, PÅ KVÄLLEN tisdagen den 2 mars, var jag på ett seminarium i tidskriften Lag & Avtals fashionabla etablissemang på Mäster Samuelsgatan i centrala Stockholm. Där utfrågades arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin om bland annat Lavaldomen och Lex Laval.

Han beklagade Lavaldomen och berättade att den borgerliga regeringen, precis som den socialdemokratiska föregångaren, hade agerat i EU-domstolen till stöd för de svenska fackförbunden Byggnads och Elektrikerna.

Han konstaterade att den svenska regeringen till följd av medlemskapet i EU är skyldigt att förändra den svenska lagstiftningen efter EU-rätten såsom den uttolkats av EU-domstolen i

Bild: ROBERT NYBERG

Lavalmålet. I annat fall skulle Sverige göra sig skyldigt till ett fördragsbrott och ställas inför EU-domstolen i Luxemburg och i slutändan bötfällas.

Sven Otto Littorin pratade också om vad han kallade "den europeiska dimensionen". Han konstaterade lakoniskt att Europafackets krav på ett socialt protokoll var överspelat efter Lissabonfördragets ikraftträdande. Han tog upp den svenska fackföreningsrörelsens och den rödgröna riksdagsoppositionen krav på att revidera EU:s utstationeringsdirektiv. Littorin förtäljde att han lyft frågan vid ett flertal tillfällen i EU:s ministerråd och i samband med andra kontakter med arbetsmarknadsministrarna i de andra EU-länderna. Summan av dessa försiktiga framstötter är att det inte finns någon regering i något av unionens medlemsländer som är intresserade av att omförhandla och förändra utstationeringsdirektivet i den riktning som den svenska arbetarrörelsens fackliga och politiska grenar kräver.

Littorin påminde dessutom om att när utstationeringsdirektivet antogs 1996 var det 15 länder som var medlemmar i EU, idag har medlemsantalet ökat till 27 och vitsordade att inget av de 12 nya medlemsländerna är "några stora anhängare av den svenska modellen".

Jag trodde aldrig att jag skulle behöva skriva att jag delar åsikt med en moderat arbetsmarknadsminister. Men när Sven Otto Littorin anmärkte att Wanja Lundby-Wedins [och andra EU-idealisters] krav på en omförhandling av utstationeringsdirektivet är "att spela rysk roulett med den svenska modellen" så befarar jag mot bakgrund av den politiska situationen i unionens medlemsländer och lagstiftande institutioner att han gör en korrekt bedömning.

Gösta Torstenson

Rätten att strejka mot social dumping stöds av ILO

I Lavaldomen anser EU-domstolen att Byggnads och Elektrikernas blockad av skolbygget i Vaxholm var "oproportionerlig". Men det högsta rättsliga organet inom Internationella arbetsorganisationen [ILO] har i en banbrytande rapport starkt tillbakavisat idén att proportionalitet skulle kunna användas för att begränsa föreningsfrihet, vilket strider mot den mest grundläggande ILO-normen – konvention nr 87 om föreningsfrihet.

Detta sedan ILO:s expertkommitté nyligen uttalat sig om planerad strejkaktion 2007 av Brittiska pilotföreningen [Balpa] mot att British Airways [BA] ville sätta upp ett dotterbolag utomlands med sämre arbetsvillkor.

BA beslöt att begära ett domstolsföreläggande för att kunna ogiltigförklara strejkaktionen. BA hänvisade till att EU-domstolens domar i Viking- och Lavalmålen innebar att strejkaktionen var "oproportionerlig" och därför olaglig. Bolaget krävde skadestånd på upp till £100 miljoner per dag om förbundet vidtog strejkåtgärder, vilket fick Balpa att inte gå vidare med aktionen utan

ärendet togs istället till domstol.

Internationella transportarbetarfederationens [ITF] generalsekreterare David Cockroft kommenterade ILO:s ståndpunkt: "Uppfattningen att fackliga stridsåtgärder inte får vara 'oproportionerliga' jämfört med en arbetsgivares ekonomiska intressen fördes fram av EU-domstolens domare i Vikingfallet, där ITF och Finska sjömansunionen var huvudsvaranden och fortsatte vidare till Laval, där målet var Svenska byggnadsarbetareförbundet och sedan till andra. Termen användes av BA när man stod inför Balpastrejken och förra månaden av Lufthansa som stod inför en liknande strejk av sina piloter mot en arbetsgivarplan på att bilda dotterbolag utomlands för att underminera förhandlade villkor hemma.

ITF och dess europeiska gren, ETF, tillsammans med våra kollegor i andra sektorer, har bekämpat idén att arbetsgivares friheter betyder mer än arbetstagarers. Det startade i Europa men det sprider sig runt jorden. Det är därför vi är glada att vår position godkänns av ILO:s högsta rättsliga organ och vi kommer nu att arbeta för att se till att det återspeglas i alla globala och regionala rättsliga organ som fastställer normer."

Jan-Erik Gustafsson

Bild: ROBERT NYBERG

EU-direktiv kan hindra LO:s avtalskrav

Inför årets avtalsrörelse har en fråga framför allt pekats ut som en möjlig orsak till konflikt, och det är inte lönerna. I stället handlar det om anställningsskyddet och arbetsgivarens möjlighet att ersätta egna anställda med personal från bemanningsföretag.

Redan 1991 tog en socialdemokratisk regering bort förbudet mot uthyrning av arbetare som handelsvara med en lag om privat arbetsförmedling. Den borgerliga regeringen försämrade lagen 1993. Sveriges lagstiftning är nu bland den sämsta i Europa när det gäller att använda arbetare som handelsvara.

I Storbritannien införde regeringen Thatcher redan på 1980-talet en motsvarande uthyrningsslagstiftning. Den användes som verktyg för att genom lönedumping slå sönder kollektivavtalens löneskydd. Men i Sverige har arbetsgivarna inte, trots att lagstiftningen funnits sedan 1991, lyckats med samma sak. Varför? Alla LO-förbund enades om ett gemensamt bemanningsavtal som stänger arbetsgivarens möjlighet att använda uthyrningsslagstiftningen för lönedumping.

Bemanningsavtalet medför att varje

uthyrningsföretag som kommer in på ett företag, oberoende av vilket LO-förbund som har branschavtalet, är skyldiga att betala lägst den lön som tillämpas på inhyrningsföretaget. Arbetsgivarna kan därför inte här som i England utnyttja en arbetarfientlig uthyrningsslagstiftning för att dumpa lönerna.

Men 2003 fastställde Arbetsdomstolen, i den så kallade ABU Garcia domen [AD 2003 nr 4], att det inte är ett kringgående av lagen om anställningsskydd [LAS] när ett företag anlitar ett bemanningsföretag samtidigt som det har uppsagda anställda med företrädesrätt till återanställning enligt LAS. Arbetsgivarna började nu med denna dom som mall systematiskt gå runt LAS och beröva uppsagda anställda deras företrädesrätt till ny anställning och ersätta med inhyrda.

De fackliga organisationerna ifrågasätter inte bemanningsföretagens plats på arbetsmarknaden. De seriösa delarna av branschen har sedan många år kollektivavtal och rimliga villkor.

Motsättningen gäller frågan vilken roll inhyrningen av personal ska spela i framtiden, och om de ska kunna användas som ett sätt att gå runt lagens anställningstrygghet.

För arbetsgivarna handlar det om rätten att bestämma över produktionen, och om möjligheten att pressa kostnaderna ytterligare.

FÖR DE FACKLIGA ORGANISATIONERNA gäller det att förhindra att anställningsskyddet urholkas. I en rad uppmärksammade fall har företag sagt upp sin personal för att genast lägga ut jobben på bemanningsföretag. Många gånger har anställda erbjudits sina gamla jobb, men nu som inhyrda.

För vanliga anställda handlar det om trygghet, och om makt i vardagen. Kan arbetsgivaren i praktiken runda lagens anställningsskydd drabbas inte bara den som får sparken. Alla har anledning att känna oro för att falla i onåd.

I krisens spår kommer bemanningsföretagen att expandera. Kraven på snabb anpassning, låga kostnader och effektiv produktion har förstärkts. Arbetskraften – de anställda – betraktas ofta som en insatsvara vilken som helst.

I den pågående avtalsrörelsen vill LO-förbunden ha någon form av reglering av inhyrning för att värna anställningsskyddet. Inhyrda ska inte få ersätta uppsagda med återanställningsrätt, anser facken. [Enligt LAS har en uppsagd rätt till återanställning under nio månader efter uppsägningen.]

Bild: ROBERT ANBERG

Anders Weihe, förhandlingschef i arbetsgivarorganisationen Teknikföretagen, menar att en sådan begränsning av inhyrning inte är möjlig – det skulle strida mot EU:s bemanningsdirektiv som antogs i december 2008.

DEN 5 DECEMBER 2011 SKA DIREKTIVET vara genomfört i alla medlemsländer. Regeringen har därför tillsatt en utredning som ska föreslå åtgärder för att genomföra bemanningsföretagsdirektivet i Sverige.

Uppdraget har gått till Birgitta Nyström, professor i civilrätt vid Lunds Universitet.

– EU:s bemanningsdirektiv ger inga enkla och klara instruktioner om regelförändringar i Sverige. Innan direktivet kan bli verklighet måste flera komplicerade juridiska frågor lösas, säger hon.

Direktivet bygger på samma princip som LO-avtalet för bemanningsföretag och den är att inhyrd arbetskraft ska ha samma villkor som de anställda på den inhyrande arbetsplatsen. Det gäller i princip även löner. Och det gäller från

första dagen. Men undantag är möjliga och juridiken snarig. Det är bland annat tillåtet att komma runt likabehandlingen via kollektivavtal.

Utredaren Birgitta Nyström vill inte ta ställning till om bemanningsdirektivet accepterar en sådan begränsning av inhyrning av arbetskraft som LO-förbunden kräver i avtalsrörelsen.

– Om en sådan regel ska införas i kollektivavtal måste den ha stöd i de restriktioner som finns i direktivet, säger hon.

Svenskt Näringslivs arbetsrättsexpert Lars Gellner vill varken kommentera utredningsarbetet eller LO-kravet i avtalsförhandlingarna.

– Jag vill inte påverka det pågående avtalsarbetet. Det finns en risk att jag skulle störa diskussionen med ett rättsligt uttalande, säger han.

Mer bestämd är Bemanningföretagens vd Henrik Bäckström. Han vill inte ha någon begränsning av uthyrningsverksamheten.

– Vår analys säger att en begränsning som den LO vill ha inte är möjlig med tanke på direktivet, säger han.

Gösta Torstensson

Facklig seger på Euromaint

I slutet av förra året varslade Euromaint alla 91 anställda på sin ombyggnadsverkstad i Malmö för att i stället hyra in personal via bemanningsföretag. Företaget beskrev det hela som en organisationsförändring och förklarade att arbetsbeläggningen var god, och att det skulle finnas jobb till samtliga uppsagda i bemanningsföretaget.

Euromaint består av två dotterbolag – Euromaint Industry och Euromaint Rail – med totalt 1.900 anställda. Det var SJ Maskindivision som 2001 blev Euromaint. Företaget ägs av riskkapitalbolaget Rator. På verkstaden i Malmö arbetar de anställda med ombyggnad och upprustning av tågagnar.

Reaktionerna på Euromaints varsel om uppsägning blev starka. Facket menade att det var ett sätt att kringgå lagen om anställningsskydd [Las] och att de anställda skulle få sämre och mer otrygga anställningar. Sekos ordförande Janne Rudén övervägde att gå till Arbetsdomstolen för att sätta stopp för företagens planer.

Men nu backar Euromaint och meddelar att de anställda får behålla jobben.

– Vi är jättegglada, säger Jan-Eric Carlsson, ordförande för Sekoklubben på Euromaint i Malmö till LO-tidningen.

Företagets officiella förklaring är att orderläget förbättrats, men det informella arbetarkollektivet Team Euromaint, som bland annat driver en arbetsplatsblogg, gör en annan tolkning: ”Det är vi anställda som förbereder att göra något åt saken. Ledningen förstår därmed att spelet är över”, skriver Team Euromaint i ett pressmeddelande.

Sekoklubbens ordförande Jan-Eric Carlsson gör samma bedömning:

– Vi tror inte på det där. Vi har inte fått in mer jobb. Det är samma läge som tidigare. Det handlar helt enkelt om att trycket på dem blivit så stort att de fått ändra sig, säger han.

Team Euromaint skriver också i pressmeddelandet att de fast anställda kommer att fortsätta kämpa för att de som nu är inhyrda ska få fast anställning.

Gösta Torstensson

Euron på randen till kollaps?

Krisen i Grekland blir ett allt större problem för EU-etablissemang. Redan i februari antydde den nye EU-presidenten Herman van Rompuy och EU-kommissionens ordförande José Manuel Barosso att EU på något sätt måste gripa in för att stödja Pasok-regeringen för att rädda euron om Pasokregeringen skulle få svårigheter att påtvinga den grekiska befolkningen omfattande budgettätstramningar.

EU-etablissemang och EU-kommissionen har nu blivit så oroade att enligt The Guardian 12 mars de 16 euroländerna den 15 mars kommer att offentliggöra ett omfattande "räddningspaket" för Grekland i form av lån och lånegarantier på 25 miljarder euro. Detta är naturligtvis en känslig fråga, eftersom Lissabonfördragets artikel 125 .1 säger att "en medlemsstat ska inte ansvara för att åta sig förpliktelser som har ingåtts av centrala, regionala, lokala eller andra myndigheter, andra offentlighetsrättsliga organ eller offentliga företag i en annan medlemsstat".

För att inte bryta mot Lissabonfördraget presenteras räddningspaketet som "samordnade bilaterala bidrag", som ska administreras av EU-kommissionen. Hela konstruktionen har noggrant diskuterats inom eurogruppen för att undvika att den tyska författningsdomstolen vänder sig mot upplägget.

SAMTIDIGT MED DETTA RÄDDNINGSPAKET för Grekland snabbbehandlar EU-kommissionen ett tuffare regelverk för eurozonen, vilket det nya Lissabonfördraget medger, för att åstadkomma ett striktare system av budgetövervakning. Det är inte bara Grekland som har problem med ekonomin. I euroländerna Spanien, Italien, Irland och Portugal ökar arbetslösheten dramatiskt och ekonomin går på tomvarv.

Till The Guardian säger den finländske kommissionären för ekonomi och monetära frågor Olli Rehn, som Herman van Rompuy och José Manuel Barosso redan uttryckt att det "det behövs en förstärkt ekonomisk överstatlig samordning inom EU".

"Detta är den viktigaste läxan av vad som händer i Grekland", säger Rehn, och han tillägger; "Om Grekland faller, så faller vi alla. Detta kommer att leda till allvarlig och permanent

skada för EU:s trovärdighet. Euron är inte bara en monetär konstruktion utan en politisk kärnverksamhet för EU. [...] I denna mening står vi nu vid ett vägskäl".

Sanningen är att euron alltmer visar sig vara en monetär papperstiger. Eller som den globala finansspekulatören George Soros skriver i Financial Times 22 februari; "Euron var en unik och ovanlig konstruktion vars livskraftighet nu testas. Konstruktionen är patenterat bristfällig. En fullt fungerande valuta kräver både en centralbank och ett finansdepartement. [...] När ett finanssystem är på randen till kollaps kan centralbanken ställa upp med likviditet, men det är endast finansdepartementet som kan hantera problem med betalningsförmåga".

EU har (ännu så länge) inget överstatligt finansdepartement. Därför försöker EU nu vända ut och in på artikel 125.1 för att krampaktigt rädda eurosystelet, och det har antytts att även icke euroländer ska delta i räddningsoperationerna.

MEN ODDSEN FÖR ATT MED "RÄDDNINGSPAKET" häva krisen i Grekland och andra euroländer är osäkra. I Dagens Nyheter 10 mars skriver Tysklands tidigare vice förbundskanslern Joschka Fischer; "Ska vi rycka ut för de sydeuropeiska länderna eller ge upp och låta euron dö? Den frågan klargör vad hela krisen handlar om: det europeiska projektets framtid".

Fischer vill naturligtvis "rycka ut" och hänvisar till att Angela Merkel och Nicolas Sarkozy nu måste visa statsmannakraft. Men han noterar också att "invånarna i de länder som blir tvungna att betala notan är inte förberedda på den verklighet som ligger framför dem, och det kommer att lägga bränsle på en mångårig ökning av euroskepticism". Grekerna protesterar nu mot denna "verklighet" genom att gå ut på gatorna.

Här i Sverige förs i stort sett ingen kritisk politisk diskussion om vad som nu händer med euron. Det verkar som det endast är finansminister Anders Borg som ska yttra sig, då för att försvara EU:s misslyckade ekonomiska stabilitetspolitik och Eurosystemet? Vilken enskild riksdagspolitiker har offentligt yttrat sig om krisen i Grekland? Stöder till exempel den rödgröna alliansen Pasokregeringens EU-påtvingade åtstramningsprogram eller står den på fackföreningsrörelsen och folkets sida?

Jan-Erik Gustafsson

EU:s nyliberala politik möter motstånd

Den 4 mars klubbade Greklands socialdemokratiska regering igenom ännu ett åtstramningspaket, efter påtryckningar från EU. 4,8 miljarder euro, motsvarande 46 miljarder kronor, i minskade utgifter och ökade intäkter. Men den förda politiken möter motstånd. Den 11 mars lamslog rasande fackföreningar för offentlig- och privatanställda Grekland i en andra generalstrejk på lika många veckor.

Arbetare och tjänstemän gick ut i en dygns-lång strejk med inställda flyg, färjestopp mellan öarna, stängda skolor, lamslagen kollektivtrafik och enbart akutvård på sjukhusen som följd. Även den nationella nyhetsbyrån ANA stängde ned klockan sex på morgonen.

På Atens gator ekade slagorden ur högtalare och megafoner samtidigt som tusentals människor tågade och protesterade mot nedskärningar i offentliganställdas inkomster, höjda skatter, frysta pensioner och höjd pensionsålder.

”Inga uppoffringar för de rika!” ropade demonstranterna medan de slog på trummor och höll i banderoller med texten ”Vart tog pengarna vägen?”.

– Våra medlemmar vill slå vakt om jobben och välfärden. De är upprörda över de politiker som har skapat krisen. Vi vill att våra protester ska höras inte bara i Grekland utan i hela EU. Vi vill

visa att en bred europeisk fackföreningsrörelse står mot de globala marknadskrafterna, säger Giorgos Gavrilis, styrelseledamot av Greklands största fackliga centralorganisation GSEE, som organiserar 900.000 privatanställda arbetare och tjänstemän.

Enligt EU:s så kallade stabilitetspakt får ett medlemslands budgetunderskott inte överstiga 3 procent av landets BNP. Enligt de förhållningsorder som EU-ländernas finansministrar utfärdat ska Grekland ha fått ned sitt budgetunderskott till under 3 procent av BNP till år 2012. Under 2010 ska landet få ned sitt underskott från 12,7 procent till 8,7 procent av BNP.

Om Grekland inte lyckas pressa ned budgetunderskottet såsom övermakten dikterar kan EU utfärda böter – vilket förefaller vara lika intelligent som att försöka släcka en eld med bensin.

Inte bara Grekland har överträtt Maastrichtfördragets så kallade konvergenskriterier för de offentliga finanserna i medlemsländerna. För närvarande har 20 av EU:s 27 medlemsländer större budgetunderskott än vad stabilitetspakten tillåter. EU-kommissionen i Bryssel har inlett repressiva förfarande mot flertalet av dem. Om de inte böjer sig och vidtar åtgärder för att minska budgetunderskotten kan det sluta med att övermakten i Bryssel utfärdar böter.

– Maastricht förgiftar EU-länderna och ifrågasätts av den europeiska fackföreningsrörelsen, säger Giorgos Gavrilis.

Gösta Trostenson

Fackliga rättigheter ska kokas till mos

I en artikel i Dagens Nyheter den 3 januari 1999 framförde den dåvarande EU-kommissionären Anita Gradin [s] några tunga ekonomiska argument mot EMU. Hon konstaterade att EU inte är något lämpligt område för en gemensam valuta. De regionala skillnaderna är stora, ländernas industristruktur skiljer sig åt och ekonomiska kriser kommer att påverka länderna olika.

Sedan skrev hon att nationella ekonomiska kriser inte kan bemötas med penningpolitiska medel [ränte- och växelkurspolitiken]. Hon konstaterade att inte heller finanspolitiken kommer att var till någon större hjälp mot ökad arbetslöshet eftersom stabilitetspakten i stor utsträckning förhindrar länderna från att stimulera ekonomin. Återstår då att satsa på så kallade strukturella reformer och en väl fungerande arbetsmarknad, vilket ”borde gynna tillväxten och sysselsättningen på lite längre sikt”.

Med strukturella reformer och en väl fungerande arbetsmarknad menas framför allt en hög grad av löneflexibilitet och arbetskraftsrörlighet. Kort sagt kan det vara nödvändigt att bemöta ökad arbetslöshet med lönesänkningar och/eller att arbetstagarna måste vara beredda att flytta till

andra delar av valutaområdet.

När inte längre växelkursen kan vara flexibel kommer arbetsmarknaden att tvingas bli det.

Den första EMU-utredningen menade till exempel att det inte gick att gå med i EMU förrän arbetsmarknaden hade avreglerats. Industrins ekonomiska råd – en rådgivande ekonomgrupp för industriavtalet – uttryckte det så här i sin analys inför avtalsrörelsen 2001: ”Den uppenbara effekten vid ett svenskt medlemskap i EMU är att det krävs större flexibilitet i lönebildningen och på arbetsmarknaden när automatiska växelkursförändringar inte längre utgör den stabiliserande mekanismen.” [Ekonomisk Debatt, 2/2000]

Med Sverige i valutaunionen kommer det att bli lättare för Svenskt Näringsliv att genomdriva antifackliga lagar, uppluckrad arbetsrätt, lägre lönenivåer, ökade inkomstskyften.

En avreglering av arbetslivet är ett slags dolt konvergenskrav, förklarade SAF:s vice ordförande Sune Ehring i en intervju 1996: ”Vi kan inte ha stelare regler än andra.”

Direktör Göran Trogen vid arbetsgivarförbundet Almega uttryckte samma förväntningar:

”Helt klart ställer EMU krav på en helt annan flexibilitet. Vi kan inte längre devalvera oss ur dåliga löneavtal. Teoretiskt ska även lönesänkningar kunna förekomma i ett företagsanpassat system.”

Bild: LARS-ERIK HÅKANSSON

Om Sverige går med i valutaunionen EMU, kommer det ske förändringar i arbetsmarknads-lagstiftningen. Det tror och hoppas flera ansvariga personer inom Svenskt Näringsliv. Organisationen tror att den överstatliga valutan kommer att förskjuta den ekonomiska politiken fokus mot strukturella förändringar.

”Det måste till en ökad flexibilitet. Det finns exempelvis en gammalmodig syn på arbetsrätten,” sade Per Juth på Svenskt Näringsliv vid ett seminarium om småföretag och euron i början av 2003. Juths bedömning är att ett EMU-medlemskap kommer att tvinga fram förändringar av skattetryck och arbetsrätt.

”EMU ÄR EN TRYCKKOKARE UTAN pysventiler. Fackliga och sociala rättigheter ska kokas mjuka – eller till mos.” Så lyder en metafor i tysk EMU-debatt. Den gjordes allmänt känd av Hans Tietmeyer, tidigare chef för tyska Bundesbank. Tanken är att när valutan inte längre får vara flexibel, så tvingas folket att bli det.

Lönebildningen måste decentraliseras och mjukas upp. Arbetsmarknaden måste avregleras. Det gäller speciellt reglerna för konflikt- och arbetsrätt på arbetsmarknaden.

Socialförsäkringarna måste bli mer individuella. Skatterna måste sänkas och privatiseringarna ökas. Det är också detta budskap som marknadsförs av ECB:s styrande.

Svenska borgerliga EMU-förespråkare brukar anföra detta som starka argument för EMU inför EMU-omröstningen 2003. Tanken är att EMU ska tvinga fram förändringar på arbetsmarknaden. Ulf Jacobsson, som var vd på Industrins utredningsinstitut, menade att euron kommer att sätta tryck på stora reformer i Sverige. Moderaten Sten Tolgfors, idag försvarsminister, välkomnade i Dagens Industri [11 mars 1999] eurons ”omvandlingstryck”, eftersom den kommer att tvinga fram förändringar i det svenska samhället. Han menade att euron skulle sätta press på medlemsländerna att sänka skatterna och ”modernisera” arbetsrätten.

Något att tänka på i dag när ledarredaktionerna på de borgerligt sinnade morgontidningarna ihärdigt propagerar för en ny folkomröstning om att ersätta kronan med euron. Bakom floskler om att vi ska vara solidariska med de länder som nu drabbas av eurons baksida finns det en dold politisk agenda.

Gösta Torstensson

Stora problem med tjänstedirektivet

Bara en tredje del av EU:s medlemsstater uppger att de har lyckats med att implementera (dvs. införliva i nationell lagstiftning) EU:s tjänstedirektiv visar en rapport från Eurochambres som offentliggjordes i veckan. Tjänstedirektivet trädde i kraft den 28 december 2009.

Tjänstedirektivet syftar till att undanröja så kallade handelshinder på den inre marknaden och bana väg för fri rörlighet över gränserna för tjänsteföretag. Medlemsländerna skulle ha implementerat direktivet i den nationella lagstiftningen och etablerat så kallade Kontaktpunkter för att underlätta för företag som vi etablera sig eller tillfälligt erbjuda sina tjänster i ett annat EU land innan tidsfristen gått ut.

De åtta länder som gjort sämst ifrån sig, enligt rapporten, är Bulgarien, Grekland, Irland, Italien, Lettland, Polen, Slovakien och Slovenien. De länder som har implementerat tjänstedirektivet är Tjeckien, Danmark, Estland, Finland, Tyskland, Ungern, Holland, Sverige och Storbritannien.

EU-kommissionen angriper facken

EU-kommissionen försöker ta ifrån fackföreningar och offentliga arbetsgivare rätten att själva bestämma vilka bolag som ska sköta avtalspensionerna.

Detta sedan kommissionen anmält Tyskland till EU-domstolen och krävt att pensionsförvaltningen ska upphandlas via anbud. I Tyskland, precis som i Sverige och flera andra europeiska länder, bestäms avtalspensioner inom kommunerna genom kollektivavtal.

Om EU-domstolen ger kommissionen rätt kan det medföra att alla EU-länder måste kräva att tjänstepensioner måste upphandlas, inklusive Sverige.

Den svenska modellen på arbetsmarknaden fortsätter att urholkas till följd av Sveriges medlemskap i EU.

[eu och facket] är ett nyhetsbrev för folkrörelsen nej till eu:s fackliga nätverk. ansvarig utgivare: jan-erik gustafsson. redaktör: gösta torstensson. adress: rondovägen 312, 142 41 skogås. tfn: 08-771 43 79. e-post: gosta.torstensson@nejtill.eu.se.

folkrörelsen nej till eu är en partipolitiskt obunden medlemsorganisation. adress: pölgatan 5, 414 60 göteborg. e-post: kansli@nejtill.eu.se. hemsida: www.nejtill.eu.se.